

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

2	5	3	6	7
---	---	---	---	---

Exam. Code :

0	3	1	0
---	---	---	---

Master of Arts [Economics] 4th Semester
(2056)

INDIAN ECONOMIC ISSUES-II

Paper : MAECO-402 (In all Mediums)

Time Allowed : 3 Hours]

[Maximum Marks : 80

Note :- Q. No. 1 is compulsory. Attempt any **one** question from each unit.

1. Attempt any **ten**:

- a. What is Liquidity Adjustment Facility?
- b. Functions of SEBI.
- c. Features of India's exchange rate system.
- d. What do you mean by "Grants-in-Aid"?
- e. Positive effects of FDI in India.
- f. What are four modes of GATS?
- g. What is Amber Box Subsidy?
- h. Two features of FRBM Act 2003.
- i. What is State Finance Commission?
- j. Role of Capital Market.

- k. Deficit Financing.
- l. Two features of Competition Act 2002.
- m. Difference between Repo Rate and Bank Rate.
- n. Discuss the three objectives of SEBI.
- o. Two financial sector reforms. 10×2

UNIT-I

- 2. Discuss the characteristic features and trends of India's Service Sector. Do you think Service Sector growth is sustainable in India? 15
- 3. What are SEZs? Discuss the characteristics, problems, and government policies with regard to SEZs. 15

UNIT-II

- 4. Write notes on the following:
 - a. Money Market Reforms in India
 - b. Quantitative Measures of Monetary Policy in India 15
- 5. Give a detailed description of the role played by SEBI in regulating Indian Capital Markets. 15

UNIT-III

- 6. What is FRBM Act? Discuss the various changes in the FRBM Act over the years. 15
- 7. Write notes on the following:
 - a. Trends and issues related to public expenditure in India
 - b. Objectives of fiscal policy in India 15

UNIT-IV

8. Write notes on the following:
- a. Exchange Rate System of India
 - b. Policy of import substitution versus export promotion 15
9. Explain major trade policy reforms introduced in India since 1991. Critically evaluate their impact on India's foreign trade sector. 15

(हिन्दी माध्यम)

नोट :— प्रश्न न. 1 अनिवार्य है। प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न करें।

1. किन्हीं दस प्रश्नों के उत्तर दें:
- a. तरलता समायोजन सुविधा क्या है?
 - b. SEBI के कार्य।
 - c. भारत की विनिमय दर प्रणाली की विशेषताएं।
 - d. अनुदान-सहायता से आपका क्या तात्पर्य है?
 - e. भारत में प्रत्यक्ष विदेशी निवेश (FDI) के सकारात्मक प्रभाव।
 - f. GATS के चार प्रकार क्या हैं?
 - g. एम्बर बॉक्स सब्सिडी क्या है?
 - h. FRBM अधिनियम 2003 की दो विशेषताएं।
 - i. राज्य वित्त आयोग क्या है?
 - j. पूंजी बाजार की भूमिका।
 - k. घाटा वित्तपोषण।
 - l. प्रतिस्पर्धा अधिनियम 2002 की दो विशेषताएं।

- m. रेपो दर और बैंक दर में अंतर।
- n. एसईबीआई के तीन उद्देश्यों पर चर्चा कीजिए।
- o. वित्तीय क्षेत्र के दो सुधार। 10×2

यूनिट-I

- 2. भारत के सेवा क्षेत्र की विशिष्ट विशेषताओं और प्रवृत्तियों पर चर्चा कीजिए। क्या आपको लगता है कि भारत में सेवा क्षेत्र की वृद्धि निरन्तर है? 15
- 3. एसईजेड क्या हैं? एसईजेड की विशेषताओं, समस्याओं और सरकारी नीतियों पर चर्चा कीजिए। 15

यूनिट-II

- 4. निम्नलिखित पर टिप्पणी लिखिए:
 - a. भारत में मुद्रा बाजार सुधार
 - b. भारत में मौद्रिक नीति के मात्रात्मक उपाय 15
- 5. भारतीय पूंजी बाजारों को विनियमित करने में एसईबीआई द्वारा निभाई गई भूमिका का विस्तृत विवरण दीजिए। 15

यूनिट-III

- 6. FRBM अधिनियम क्या है? पिछले कुछ वर्षों में FRBM अधिनियम में हुए विभिन्न परिवर्तनों पर चर्चा कीजिए। 15
- 7. निम्नलिखित पर टिप्पणी लिखिए:
 - a. भारत में सार्वजनिक व्यय से संबंधित रुझान और मुद्दे
 - b. भारत में राजकोषीय नीति के उद्देश्य 15

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਪਰ ਟਿੱਪਣੀ ਲਿਖਿਓ:
- a. ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਿਨਿਮਯ ਦਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ
 - b. ਆਯਾਤ ਪ੍ਰਤਿਸਥਾਪਨ ਬਨਾਮ ਨਿਰਯਾਤ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਨੀਤੀ 15
9. 1991 ਦੇ ਬਾਦ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਏ ਗਏ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਪਾਰ ਨੀਤੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਜੀਏ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ ਖੇਤਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਾਤਮਕ ਮੁਲਾਂਕਨ ਕੀਜੀਏ। 15

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ:- ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

1. ਕੋਈ ਵੀ ਦਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ :

- a. ਤਰਲਤਾ ਸਮਾਯੋਜਨ ਸਹੂਲਤ ਕੀ ਹੈ
- b. SEBI ਦੇ ਕਾਰਜ।
- c. ਭਾਰਤ ਦੀ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ।
- d. “Grants-in-Aid” ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- e. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ FDI ਦੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਪ੍ਰਭਾਵ।
- f. GATS ਦੇ ਚਾਰ ਢੰਗ ਕੀ ਹਨ ?
- g. ਅੰਬਰ ਬਾਕਸ ਸਬਸਿਡੀ ਕੀ ਹੈ ?
- h. FRBM ਐਕਟ 2003 ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ।
- i. ਰਾਜ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੀ ਹੈ ?

j. ਪੂੰਜੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ।

k. ਘਾਟਾ ਵਿੱਤ।

l. ਮੁਕਾਬਲਾ ਐਕਟ 2002 ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ।

m. ਰੈਪੋ ਰੇਟ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਰੇਟ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ।

n. ਸੇਬੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਉਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

o. ਵਿੱਤੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਦੋ ਸੁਧਾਰ।

10×2

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੇਵਾ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਰੁਝਾਨਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਟਿਕਾਊ ਹੈ ?
15

3. SEZs ਕੀ ਹਨ ? SEZs ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ, ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀਆਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
15

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

a. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮੁਦਰਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਸੁਧਾਰ

b. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀ ਦੇ ਮਾਤਰਾਤਮਕ ਉਪਾਅ
15

5. ਭਾਰਤੀ ਪੂੰਜੀ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸੇਬੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਰਣਨ ਦਿਓ।
15

ਯੂਨਿਟ-III

6. FRBM ਐਕਟ ਕੀ ਹੈ ? ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ FRBM ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਬਦੀਲੀਆਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15
7. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :
- a. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਖਰਚ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਰੁਝਾਨ ਅਤੇ ਮੁੱਦੇ
 - b. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਿੱਤੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼। 15

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :
- a. ਭਾਰਤ ਦੀ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ
 - b. ਆਯਾਤ ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਪਨ ਬਨਾਮ ਨਿਰਯਾਤ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਦੀ ਨੀਤੀ। 15
9. 1991 ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਪਾਰ ਨੀਤੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। 15